

FATWA

Jacky Trevane

FATWA

the house of books

Oorspronkelijke titel

Fatwa – Living with a Death Threat

Uitgave

Hodder & Stoughton, Londen

Copyright © 2004 by Jacky Trevane

Copyright voor het Nederlandse taalgebied © 2004 by The House of Books,
Vianen/Antwerpen

Vertaling

Ineke van Bronswijk

Omslagontwerp

Cunéra Joosten

Omslagbeeld

Vetta stock photo

All rights reserved.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 978 90 443 2775 5

ISBN 978 90 443 41263 (e-book)

D/2010/8899/87

NUR 320

Voor Chloe

Inhoud

Proloog	9
1 Op de vlucht	11
2 Van Egypte naar Israël	16
3 Over de grens	23
4 Paniek en twijfels	32
5 Catastrofe	40
6 Het begin	46
7 Waarom buskaartjes zo goedkoop zijn	48
8 Thee en vriendelijkheid	53
9 Hartstocht	62
10 Fatal attraction	72
11 Aanzoek	79
12 Ja, ik wil	87
13 De puntjes op de i	93
14 Afscheid	100
15 Met beide benen op de grond	107
16 Aanloopproblemen	112
17 Terug naar school	120
18 Hoe fijn het is om in verwachting te zijn	128
19 Verkassen	135
20 Achter gesloten deuren	140
21 Echtgenote en moeder	148
22 Zware tijden	157
23 Oost west, thuis best	167
24 Overleven	177
25 Gevolgen	189

26	Cultuurschok	197
27	Smeerlap	206
28	Buitenstaander	214
29	Mijn naam is Allah	222
30	Geheimen en leugens	231
31	De uitvoering	241
32	Het einde	248
	Verantwoording	255

Proloog

Het is tijd.

Heel lang heb ik gewacht op het juiste moment, de juiste manier, de juiste reden. Ik zit nu thuis, kijk naar het zonlicht dat door de open ramen naar binnen schijnt en mijn mooie kleindochtertje omhult, totdat haar zonnehoedje scheef zakt en ze met haar baby-oogjes knippert tegen het felle licht. Ik ga haar natuurlijk snel redderen en houd haar lekker dicht tegen me aan. Ik begraaf mijn hoofd in haar rimpelige halsje en overdek haar met kusjes, totdat ze gielend begint te wriemelen. Ach, die heerlijke, verleidelijke babygeur. De geur die mijn eigen baby's hadden: talkpoeder, fris, nieuw, op de een of andere manier naïef, onschuldig...

Lees mijn verhaal, allerliefste Chloe. Lees mijn verhaal als je ouder bent, en weet dan dat niets zo sterk is als de liefde van een moeder voor haar kinderen, ook al lijkt het soms, hoe hard je het ook probeert, niet genoeg.

Jouw moeder, mijn oudste dochter, bepaalt nu haar eigen lot. Je tante, mijn tweede dochter, is net achttien geworden en kan eindelijk zeggen dat ze een identiteit heeft en de wereld laten weten dat ze bestaat – officieel.

Ik heb vijftien lange jaren gewacht, en nu weet ik het.

Ja, het is tijd.

Op de vlucht

Het was tijd. In het schemerlicht van de dageraad zag ik dat de kleine wijzer van de klok de vijf bereikte, en stillerjes glipte ik uit bed. Voorovergebogen, zo dichtbij dat ik zijn adem kon voelen op mijn wang, keek ik naar het gezicht van mijn slapende man. Sluimerend in diepe rust, met zijn ene arm losjes over de rand van het bed, was zijn gezicht zachtaardig, ontspannen, onschuldig.

Op mijn tenen sloop ik de slaapkamer uit om de meisjes wakker te maken. Alles was klaar: Leila's schooluniform hing over de rugleuning van de stoel, en voor Amira lagen er schone kleren en een pop om mee te spelen. Toen ze uit bed kropen om aan de dag te beginnen, legde ik een vinger tegen mijn lippen. Meteen waren ze allebei alert en zich bewust van de geluiden die ze maakten. Ook zij deden alles muisstil.

We mochten papa vooral niet wakker maken. Papa wordt boos op ons als hij wakker wordt. Mijn hart bonkte zwaar en snel. In stilte bad ik dat hij de hele ochtend zou blijven slapen. Nu al drongen de geluiden van een nieuwe dag door de luiken heen: het kraken en kreunen van houten wielen van ezelkarren die door de stoffige straat ratelden, het rinkelen van fietsbellen, de stemmen van vrouwen die stonden te roddelen bij de openbare waterpomp.

In tien minuten waren we klaar om de deur uit te gaan. Ik tilde Amira op, hing mijn tas met lesmateriaal over mijn schouder en draaide me om. Voordat we de deur uit gingen, keek ik voor de allerlaatste keer naar het leven dat we achterlieten.

Deze flat waar ons leven zich afspeelde, een woning met twee kleden, een smerig bankstel met vlooiën in de bekleding, een for-

nuis, kranen waar meestal water uit kwam, een boiler en een zwartwittelevisie. Het had enorme inspanningen gekost om deze spullen te vergaren, en het zou allemaal de moeite waard zijn geweest als de man in het bed zich niet als een bruuw had ontpopt.

Ik besepte dat ik waardevolle tijd stond te verdoen, en toch bleef ik nog even naar mijn man kijken. Deze man, ooit de fijnste echtgenoot die een meisje zich kon wensen, was nu een vreemde. Als hij 's ochtends zijn ogen opendeed, wist hij dat hij precies met ons kon doen waar hij zin in had en wanneer het hem uitkwam, en dat wij er helemaal niets tegen konden doen. Dat wil zeggen, we konden er maar één ding tegen doen, en dat ging ik nu proberen. Maar als hij te snel wakker werd, als hij besepte dat we ervandoor waren, zou hij razend zijn. Hij zou ons opsporen en ons vermoorden. Daar twijfelde ik niet aan.

Ik huiverde ondanks de hitte van de vroege ochtend, gaf Amira een kus, en na een laatste vluchtige blik op zijn gezicht deed ik de deur achter me dicht. Zonder geluid te maken liepen we de vier halfdonkere trappen af, en toen stonden we op straat, in het oogverblindende zonlicht.

Hou je hoofd omlaag, gedraag je zoals anders. Zoals een moslimvrouw zich behoort te gedragen, hield ik mezelf voor.

Hoewel het nog heel vroeg was, voelde de hitte van de zon als een aanslag. Toen we langs een vrouw liepen die in het stof voor haar deur zat, voelde ik paniek opkomen omdat ik dacht dat ze het bonken van mijn hart moest kunnen horen. Ik mompelde een begroeting in het Arabisch, en voelde dat het zweet over mijn wangen begon te lopen. Kom op, kom op, meid, zei ik tegen mezelf. Je bent nog maar net weg uit je huis. Je hebt nog een ontzettend lange tocht voor de boeg. Wees flink.

We kwamen langs de openbare waterkraan, en Leila rende naar een meisje dat zich vastklampte aan de allesverhullende zwarte sluier van haar moeder terwijl die een emmer liet vollopen. Amira en ik liepen door naar het eind van de straat en de hoek om, bewust langzaam om te verbergen dat ik eigenlijk het liefst heel hard weg wilde rennen.

Leila zwaaide nog een keer naar de meisjes en holde achter ons aan. Ze keek reikhalzend uit naar de schoolbus, die meestal aan

het begin van de straat stond te wachten en ons altijd met drie keer luid toeteren begroette.

Maar vandaag stond er geen schoolbus te wachten. Op de plaats waar normaal gesproken de bus stopte, stond nu een kleine grijze auto. Ik kon het niet helpen dat er een glimlach ontsnapte, een lachje dat vluchtig door het masker van onverschilligheid heen brak. Meteen had ik mezelf weer onder controle. Ik liep nonchalant naar de auto toe en gebaarde dat de meisjes in moesten stappen.

‘Is alles in orde?’

‘Tot nu toe gaat het goed.’

Opluchting golfde door me heen toen Jill van achter het stuur geruststellend naar me glimlachte en wegreed, op weg naar het busstation.

‘Waar is de bus? Is de schoolbus kapot? Breng jij ons naar school, Jill? Waar zijn Jack en Sheila?’

‘Ze zijn nog thuis, Leila, ze zijn zich aan het aankleden voor school. Ik breng jullie naar het busstation.’ Ze keek me veelzeggend aan. ‘De tas staat daar.’

Ze gebaarde naar mijn stoel. Ik trok de tas eronder vandaan en zette hem op mijn schoot. Een onopvallende, doodgewone zwarte roltas... met de rest van ons leven erin.

Het is zover, eindelijk gebeurt het. Die gedachte schoot door mijn hoofd terwijl ik de rits van de tas openmaakte en er een rok en een T-shirt uit haalde.

‘Kom, liefje, trek deze kleren aan. Lijkt het je niet leuk om met vakantie te gaan? Dan hoeft je lekker niet naar school.’

‘Waar gaan we dan heen, mama?’

Ik zag dat Leila haar uniform al uit had en het T-shirt over haar hoofd trok. Ze was nu zes en popelde om avonturen te beleven.

‘Oma en opa zijn voor een korte vakantie in Israël, en dat land ligt tegen Egypte aan. Nou, mij leek het wel leuk om te spijbelen van school, zonder het aan papa te vertellen, en bij ze langs te gaan. Wat vind je ervan?’

De auto reed een zijstraat in en het busstation kwam in zicht. Opnieuw begon mijn hart te bonken door de vraag die Leila me stelde. ‘Mama, moeten we dan echt weer terug?’

Jill leunde opzij en fluisterde in mijn oor: ‘De buskaartjes zitten in het zijvak, retourtjes, zoals we hadden afgesproken. Je paspoort zit er ook in, en de zestig dollar die je me hebt gegeven. Veel geluk, Jacky. Je kunt het.’

We omhelsden en kusten elkaar vluchtig. Jill pinkte een traan weg. Ik zag er tegenop om de bescherming en de rust van de auto te verlaten, maar het volgende moment zwaaiden we haar uit, drie eenzame figuurtjes met een pop en een zwarte weekendtas aan de kant van een stoffige straat. Het was pas zes uur ’s ochtends. De bus zou om half zeven uit Cairo vertrekken. Het was een reis van vijf uur door de woestijn naar de grens met Israël, dus voordat we naar het busstation liepen, kocht ik bij een kar langs de kant een kilo mandarijnen. Bij een ander stalletje haalde ik twee flessen water en een zakje kaaszoutjes waar Amira dol op was. Ik viste een sjaal uit de zwarte tas en knoopte die om mijn hoofd. Thuis had ik mijn lange blonde haar al opgestoken in een strakke knot om zo min mogelijk aandacht te trekken. Voor het slagen van mijn plan was het belangrijk om er zoveel mogelijk uit te zien als een volgzaame islamitische echtgenote en moeder. Hand in hand met Leila en Amira op de arm stak ik de straat over naar het busstation.

We moesten onze kaartjes laten zien in een klein wachthuisje, waar het ontzettend naar pis stonk. Een kleine, ontzettend dikke man zat achter een oud, gebutst bureau en praatte op luide toon met drie andere mannen. Er stonden drie glaasjes thee op een metalen dienblad, en in een hoek bromde een ventilator. Vliegen kropen over de smerige ramen en muren.

Hij begroette ons in het Arabisch. ‘Goedemorgen. Kom binnen, kom maar binnen,’ riep hij, en hij gebaarde dat zijn collega’s voor ons opzij moesten gaan. Een van de mannen tilde Amira op om haar te bewonderen.

‘Dank u. Goedemorgen,’ antwoordde ik, mijn hoofd eerbiedig gebogen terwijl ik de kaartjes overhandigde. Terwijl de man ze bekeek, zag ik twee vliegen tegen elkaar botsen en landen op de rand van een theeglas. Ze kropen erin terwijl de man met zijn ene hand de kaartjes omhooghield en met de andere het theeglas naar zijn mond bracht. Ik pakte de kaartjes van hem aan, en hij nam luid slurpend een slok thee.

‘Gaat uw man niet met u mee?’ Met de rug van zijn hand veegde hij een straaltje thee van zijn kin.

‘Hij moet helaas werken, maar hij haalt ons wel op als we terugkomen, insh’allah,’ loog ik.

‘Insh’allah,’ herhaalde hij.

Ik nam Amira over en we liepen weg uit het huisje, naar de bus. Leila dribbelde voor ons uit. ‘Zoek een plaatsje achterin,’ zei ik tegen haar. Ik wilde zo onzichtbaar mogelijk zijn, versmelten met de achtergrond.

Gelukkig konden we alle drie zitten. Deze bus was veel moderner dan de bomvolle oude vehikels die door de stad hobbelden en zwarte rook uitbraakten. Dit was een touringcar, en het was makkelijker om een zekere mate van privacy te bewaren.

Zodra we eenmaal zaten, maakte Amira tevreden het zakje zoutjes open. Ze haalde er twee uit, een voor haar, en natuurlijk ook een voor haar pop. Als het maar enigszins mogelijk was, deed de pop mee met alles wat zij deed. Amira was twee jaar oud, altijd even vrolijk en snel tevreden. Op dat moment was ik daar ongelofelijk dankbaar voor.

Leila stak haar hand uit en schoof een bruin gordijn voor het raam, zodat we niet in de felle zon zaten. ‘Zijn we nu gauw bij oma?’ vroeg ze gretig.

‘Ja, liefje. Maar er zijn niet veel papa’s die het goedvinden dat hun vrouw en kinderen zonder hen reizen, dus misschien dat mensen ons vragen gaan stellen omdat papa er niet bij is. Je moet me beloven dat je dan stijf je mond houdt, zelfs als ik dingen zeg die niet helemaal waar zijn. We willen oma heel graag zien, en ik wil niet dat iemand ons terugstuurt. Snap je het?’

‘Ik snap het. We gaan, mama, de bus gaat rijden.’

Er ging een steek door mijn maag toen de bus in beweging kwam en het gevecht aanging met alle andere toeterende weggebruikers. Eindelijk waren we op weg. Maar zouden we onze eindbestemming halen?

Van Egypte naar Israël

Eenmaal buiten de stad strekte de smalle rechte weg zich tot kilometers in de verte uit. Ik vond het landschap fascinerend. Het was net alsof we een reis door het verleden maakten. Er waren veel palmen, hier en daar zag je wat akkertjes, en langs de kant van de weg stonden karren van mensen die watermeloenen of tomaten verkochten.

Nu en dan kwamen we door een dorpje of een nederzetting. De huizen waren gemaakt van ruwe baksteen en leem, net als in bijbelse tijden. Van top tot teen in het zwart gehulde vrouwen liepen blootsvoets over de weg, met enorme kruiken water op hun hoofd. Ze hielden die reusachtige kruiken van klei met slechts één hand in evenwicht, en op hun andere arm droegen ze vaak een kind. Ik kon de dikke, donkerblauwe tatoeages op hun onderarmen zien en de gouden armbanden om hun polsen. Kinderen met ongekamd haar en smerige blote voeten renden in het rond, vliegen gonzend om hun hoofd. Ook kwamen we langs een put met een koe die rondjes liep om het water omhoog te pompen. Een man in een groezelige *galabeya* sloeg de geblinddoekte koe met een stok om het beest in beweging te houden.

Geleidelijk hielden deze schaarse tekenen van de beschaving helemaal op, om plaats te maken voor de uitgestrekte woestijn. Amira viel in slaap en Leila keek uit het raam, helemaal in de ban van de oneindig grote zee van zand.

Maar ik kon me niet ontspannen. Ik keek in de zwarte tas, telde de dollars, bestudeerde het paspoort, controleerde of alles er nog was. Er zat ook een papiertje in met de naam van het hotel in Is-

raël, en in mijn verbeelding liepen we nu al de trap op naar de lobby. Ten slotte deed ik de buskaartjes voor de terugreis bij de dollars in het zijvak. Ik wilde de tas net weer dichtdoen toen ik verstijfde. Iemand keek naar me, had alles gezien.

‘Hier, geef dit maar aan uw dochters. De kleine meid lust toch wel een broodje? Er zit kaas op. Ik heb gelukkig meer dan genoeg.’

Een Egyptische vrouw, haar hoofd onbedekt, ving mijn blik en glimlachte. Ze hield een zakje van bruin papier omhoog voor mijn kinderen. Ze had me in rap Arabisch aangesproken, maar zag nu de kleur van mijn haar onder de sjaal. ‘Bent u Amerikaanse?’ vroeg ze.

Ik knikte beleefd en pakte het zakje van haar aan. In ruil bood ik haar een paar mandarijnen aan. Dat was niet verstandig van me, ontdekte ik, want ze zag dit als een uitnodiging om bij ons te komen zitten en een gesprek aan te knopen.

In Egypte kiezen veel goed opgeleide vrouwen ervoor om hun hoofd niet met een sluier of sjaal te bedekken. Ze laten hun haar knippen en besteden veel aandacht aan hun make-up en nagels. Deze vrouw was onberispelijk opgemaakt, in scherp contrast met de make-up van armoediger moslimvrouwen. Zwarte kohl was zuinig en geraffineerd aangebracht, ze had oogschaduw en foundation gebruikt, en met een donkerrood lippotlood had ze een lijntje getrokken rond haar volle rode lippen. Armere vrouwen tekenden altijd dikke lijnen kohl rond hun ogen. Haar nagels waren perfect gemanicuurd, en haar zwarte haar was kortgeknipt, in een moderne stijl.

Vanbinnen was ik zo ontzettend gespannen dat het niet tot me was doorgedrongen wat voor soort vrouw het was, en nu was het te laat. Ze schakelde over op het Engels en stelde me de ene vraag na de andere. Omdat ik al was begonnen met de onwaarheid dat ik Amerikaans was, bleek het extra lastig te zijn om allerlei plausible leugens te verzinnen.

Haar naam was Mona en ze reisde alleen. Ze had veel belangstelling voor Leila, maakte haar aan het lachen en kietelde haar. Leila, die inmiddels een halve boterham op had, zag de vrouw duidelijk wel zitten.

‘Ik ben zes en mijn kleine zusje is twee. Maar zij is net pas twee

geworden en ik ben al zeseneenhalf. We gaan op bezoek bij onze oma.'

Ik was niet boos op haar, alleen geïrriteerd. Leila was een heel open kind, en ze was gewoon even vergeten wat ik haar had gevraagd. Meestal was het geen enkel probleem om haar aan de praat te krijgen. Geef haar een boterham met kaas en ze vertelt je haar hele levensverhaal, dacht ik in stilte.

Dit was extra stress die ik kon missen als kiespijn. In mijn wanhoop maakte ik Amira wakker. Ik gaf haar water en bood haar een boterham aan.

'Bedankt voor de boterhammen, Mona. Ik wil nu graag een beetje slapen. Zullen we straks verder praten?'

Mona glimlachte. 'Natuurlijk. Je kleine meisje mag wel bij mij komen zitten als jij wilt slapen. Dan kan ik haar verhaaltjes vertellen, als ze wil.'

'Misschien straks, bedankt.'

Mona ging staan en keerde met tegenzin terug naar haar eigen plaats. Ik trok onmiddellijk de sjaal omlaag over mijn voorhoofd om elke haar op mijn hoofd te bedekken.

'Waarom zei je dat je uit Amerika komt, mama?'

'Ssst, liefje. We willen niet dat iemand iets over ons weet. We willen alleen maar naar oma. Nu begrijp je het misschien nog niet allemaal, maar ik leg je later wel uit waarom, dat beloof ik je.'

Ik sloeg geruststellend mijn beide armen om mijn beide dochters heen en trok ze dicht tegen me aan. Mijn hart klopte in mijn keel van angst, en ik had hun nabijheid en vertrouwen in mij harder nodig dan ooit. Ik deed alsof ik ging slapen, maar Amira was rusteloos, dus doodden we de tijd met het aan- en uitkleden van haar pop.

Ongeveer een kilometer van de grens, midden in de woestijn, verrezen er gebouwen langs de kant van de weg. Soldaten in groene uniformen liepen rond, gewapend met geweren waarvan de bajonetten glinsterden in de zon. Er waren een paar koffiehuisen met tafeltjes op de stoep waar mannen *tavla* speelden, backgammon. In een van de koffiehuisen kon ik binnen twee mannen zien die een waterpijp rookten.

Er was hier veel meer verkeer: vrachtwagens, bussen, taxi's, en

mensen in hun eigen auto's. Onze bus stopte langs de kant van de weg. We kregen te horen dat we al onze bagage mee moesten nemen, en er werd ons een kantoortje gewezen waar we een uitreisvisum moesten aanvragen. Het was zover. Van te voren had ik in alledaags Arabisch alle mogelijke vragen en antwoorden gerepeteerd. Nu was het menens.

We stapten uit de bus, en ik bleef even staan om een slok water te nemen. Mijn keel was droog en mijn handen waren klam, maar dat was normaal op zo'n snikhete dag. Ik keek om naar de weg door de woestijn die we hadden afgelegd. We waren weg uit Cairo, maar het moeilijkste moest nog komen.

In het gebouw was een rij loketten achter ijzeren traliewerk, waar mannen visums afgaven. Mensen betaalden en liepen weer weg. De mannen die de visums stempelden maakten een verveelde indruk en kletsten met elkaar onder het werk.

Ik keek naar ze en koos weloverwogen voor een wat oudere man met een glimlach op zijn gezicht omdat hij er het vriendelijkst uitzag. We stonden tien minuten in de rij voor zijn loket.

Ik hield mijn adem in toen ik hem ons paspoort gaf, en bukte me om Amira op te tillen.

'Vrede zij met u, mevrouw,' zei hij zonder op te kijken, zijn blik op het paspoort gericht.

'Ik wens u hetzelfde,' antwoordde ik zacht.

Zodra hij beseftte dat ik een Brits paspoort had, was hij direct alerter en oplettender. Alle mensen voor me waren Egyptenaren geweest, en hij had me aangesproken in de veronderstelling dat ik ook Egyptisch was. Hij was duidelijk verbaasd over mijn correcte gebruik van het Arabisch, en als gevolg daarvan nam zijn belangstelling voor ons toe. De moed zonk me in de schoenen; dit had ik nu juist willen voorkomen.

Hij stak zijn hand uit. 'Het andere, graag.'

'Neem me niet kwalijk?'

'Het paspoort van uw man. Er staat in uw paspoort dat u getrouwd bent met een Egyptisch staatsburger. U reist toch zeker gezamenlijk?'

'Helaas niet, meneer. Dit keer stelt zijn werk hem niet in staat om ons te vergezellen.'

‘Mama, mama! Ik moet plassen.’ Leila trok aan mijn rok.

‘Nog even wachten, liefje. Ik ga met je mee als we hier klaar zijn.’

‘Is er iemand die u vergezelt – een oom, wellicht?’

‘Nee meneer, dit keer niet. We blijven niet lang weg, twee dagen maar. We gaan naar mijn ouders.’

De man leunde naar voren om Leila aandachtig te bekijken. ‘Het is niet goed dat u alleen reist, met twee kleine kinderen. Dat maak ik bijna nooit mee.’ Hij zweeg even, alsof hij ergens over nadacht, streek peinzend over zijn kin en liet zijn blik traag over ons heen gaan.

Terwijl we daar stonden te wachten, ging ik in gedachten tegen mezelf tekeer. Kijk omlaag! Blijf kalm! Laat je ogen iets omhoog gaan en glimlach voorzichtig – niet te breed. Rustig aan. Zo, nu veeg je heel langzaam het zweet van je gezicht. Niet te snel, laat niets blijken.

Plotseling legde de man zijn stempel neer en hij pakte de telefoon.

O nee, hij laat ons het land niet uit! Wat gaat hij doen? Wat gaat er met ons gebeuren? Moeten we het op een lopen zetten? Wat hebben ze op de Britse ambassade ook alweer gezegd? ‘Kom niet terug, wat er ook gebeurt.’

De consul had er geen misverstand over laten bestaan wat de gevolgen zouden kunnen zijn als we het niet haalden en terug moesten naar Egypte. Het was een ernstig vergrijp om kinderen weg te halen bij hun vader. Ik zou de doodstraf krijgen, en de kinderen zouden geen enkele vrijheid meer hebben en op hun dertiende, hooguit hun veertiende, uitgehuwelijkt worden. Zelfs als het me lukte om te ontkomen, zouden we ons hele leven lang voor hem verborgen moeten blijven. Mijn man had het recht om een *fatwa* over me te laten uitspreken voor wat ik had misdaan. Een fatwa is volgens de islam het recht om iemand te laten doden, een doodvonnis. Door weg te gaan met mijn kinderen zondigde ik tegen de islam, en daarom mocht ik niet blijven leven. Terwijl ik daar stond, drong het opeens tot me door dat ik een enorm risico nam.

Koortsachtig dacht ik na terwijl de man woedend zat te schreeuwen en toen de hoorn op de haak smeet. De telefoon deed het niet!

Een van de weinige redenen dat ik op dat moment van Egypte hield, was de onbetrouwbaarheid van hun telecommunicatiesysteem.

Ik vroeg me af waarom hij zo kwaad was. Ik had hem juist gekozen omdat hij er zo vriendelijk en beminnelijk uitzag.

‘Hesham!’ brulde hij. Onmiddellijk verscheen er naast hem een jongeman met een bange blik in zijn ogen. Hij droeg een bruine broek en een gekreukeld overhemd met korte mouwen.

De loketbeambte keerde ons de rug toe en overlegde zachtjes met de jongeman. Toen wees hij op Leila, en Hesham knikte.

Een plan, dacht ik wanhopig. Ik moet een plan verzinnen.

‘U blijft hier,’ zei de man tegen me. ‘Hesham neemt uw dochter-tje wel mee naar het toilet.’

Ik deinsde achteruit en sloeg beschermend een arm om Leila heen. ‘Het spijt me, meneer, wij zijn een islamitisch gezin, en ik kan niet toestaan dat mijn dochter alleen met een onbekende man ergens naar toe gaat. Ik ga zo zelf met haar mee, insh’allah.’

‘Ha!’ riep hij uit. ‘Dus u bent moslim. Vrede zij met u.’

‘En met u, meneer,’ antwoordde ik beleefd.

‘Hesham, ga jij Iman eens halen om dit probleem op te lossen.’

Een meisje kwam door een deur achter de loketten naar binnen, en ze veegde haar handen af aan haar lange rok terwijl ze naar ons toe liep. Ze begroette me en bood aan met Leila mee te gaan naar de wc.

Ik moest haar laten gaan, maar toen kreeg ik opeens een idee. ‘Als er misschien problemen zijn, ik heb het telefoonnummer van mijn man op zijn werk. Hij kan al uw vragen beantwoorden.’

Ik grabbelde in mijn tas alsof ik het nummer zocht. In plaats daarvan pakte ik mijn portemonnee. Ik haalde er vijftig piaster uit en schoof die onder het traliewerk door naar hem toe. ‘Wilt u zo vriendelijk zijn om Iman hiermee te belonen?’

Met ingehouden adem schoof ik vervolgens twee briefjes van vijf Egyptische ponden onder het hek door. Genoeg geld voor honderden telefoontjes. ‘En dit is voor u om de kosten van het telefoontje te dekken.’

Iman kwam terug met Leila. Hij gaf haar de vijftig piaster, en ze keek me stralend aan voordat ze haastig wegliep.

‘Bedankt voor al uw moeite, meneer. We zijn u dankbaar.’ Bijna keek ik hem aan, maar mijn blik bleef steken bij zijn neus, en snel sloeg ik mijn ogen weer neer. Ik kon voelen dat hij naar ons keek. Hij wist wat er gebeurde. Een Engelse vrouw gaf hem geld om hem zo ver te krijgen dat hij haar en haar kinderen het land liet verlaten. Hij kon nog een keer proberen te bellen, de echtgenoot achterhalen. Maar wat kon het hem eigenlijk schelen? Hij kreeg meer dan genoeg *baksjisj* om zijn mond te houden. Hij stak het geld in zijn zak, drukte zijn stempel op het inktkussen en stempelde het uitreisvisum in mijn paspoort.

‘Graag gedaan, mevrouw. U hebt twee mooie dochters. Ik wens u een goede reis. Ik krijg eenendertig pond en vijftig piaster van u, voor het visum. Vrede zij met u.’

Ik telde het geld uit en gaf het hem. Ik had vijftig Egyptische ponden meegenomen, en ik had nu nog maar zes pond en een paar piaster over. Voorlopig was ik te opgewonden en opgelucht om over het geld in te zitten, al had ik maandenlang moeten sparen om het bij elkaar te schrapen door telkens een paar briefjes te verstoppen. Het was ons gelukt! Tegen alle verwachtingen in konden we Egypte verlaten, en ik stond te trappelen om weer in onze bus te stappen.

Het volgende moment liepen we het gebouw uit, het zonlicht in, op zoek naar onze bus. Onze bus was weg! Op de plaats waar we waren uitgestapt, stond nu een vrachtwagen, met een hele rij auto’s erachter.

De bus kon toch zeker niet zonder ons zijn weggereden? Zou ik een andere bus kunnen vinden die ons naar Israël kon brengen? Voor zes pond? Dat was niet eens genoeg voor de *baksjisj*.

Stomme idioot, berispte ik mezelf. O, wat vind je jezelf slim met het uitdokteren van je geweldige plannetjes. Maar je hebt er veel te lang over gedaan, en nu zitten we vast in de woestijn!

Ik voelde paniek opkomen. Mijn hand ging omhoog naar mijn keel en ik moest rennen naar de zijkant van het gebouw, waar ik kokhalsde en overgaf totdat er niets meer in mijn maag zat.

De bus was zonder ons vertrokken, en wij zaten vast in een niemandsland, zonder geld. Ik had geen idee wat ik nu moest doen.

Over de grens

Mijn sjaal was in het stof gevallen. Vermoeid bukte ik me om hem op te rapen, en ik spuugde op de grond om de smerige smaak van braaksel kwijt te raken. Ik moest iets drinken. Toen ik weer opkeek, kwam Leila's bezorgde gezichtje in beeld, en ik voelde me meteen schuldig. Ik was mijn zelfbeheersing kwijtgeraakt, en dat mocht ik mijn kinderen niet aandoen. Ik moest sterker zijn.

In de verte hoorde ik iemand roepen. 'Hallo, hallo!' Ik tuurde in de richting van het roepen.

Leila deed hetzelfde, en ze begon te glimlachen. 'Het is dezelfde mevrouw van daarnet, mama. We hebben de bus dus toch niet gemist.' Ze rende naar Mona toe en pakte haar hand.

Mona was verbaasd en verrukt tegelijk. 'De bus is daarheen.' Ze wees op een lang, stoffig pad met hoge hekken aan weerszijden. Langs de hekken lagen enorme rollen prikkeldraad. 'We moeten een eindje lopen.'

Ik keek in de richting die Mona aanwees. Ik zag mensen met hun kinderen en bagage te voet over een ander pad lopen. Ook langs dat pad stonden dreigend hoge hekken, met opgerold prikkeldraad langs de bovenkant.

Dus dit was de eigenlijke grens, die je te voet overstak. Aan de ene kant lag Egypte, aan de andere kant Israël. Het wemelde er van de gewapende soldaten. Soms hing hun geweer achteloos over hun schouder, terwijl anderen met hun geweer in de aanslag in de houding stonden. Het was bijna surrealistisch, dit tafereel midden in de woestijn, met zand dat zich onder een strakblauwe lucht tot aan de horizon uitstrekte.

‘Bedankt.’ Ik knikte vriendelijk naar Mona. ‘Maar ik moet eerst nog even iets doen. Het duurt niet lang.’

Ik bukte me en fluisterde iets in Leila’s oor, drukte het laatste Egyptische geld in haar hand. Snel rende ze naar een roestige oude vrieskist voor het douanekantoor, waar Iman frisdrank verkocht. Ze gaf Leila vier flesjes cola in een gebruikte plastic tas. Na een tamelijk lang gesprek kwam Leila weer terug.

‘Ze zei: “Allah zij met jullie,” mama, en ze heeft al het geld aangepakt.’

Ik zuchtte voldaan. Twee flinke foaien op één dag; Iman had de dag van haar leven. Ach, in elk geval kon zij het geld beter gebruiken dan wij.

Inmiddels begon Amira moe te worden, dus nam ik haar op de arm toen we op weg gingen naar het grote witte gebouw in de verte, door het niemandsland. Ik stelde me voor dat we spionnen waren, want zo ging het in films.

Ik keek niet één keer om, alleen maar strak voor me uit. We hoefden niet meer dan een paar honderd meter te lopen, maar het waren de belangrijkste stappen die ik ooit had gezet.

Amira woog als lood in mijn armen en ze begon te wriemelen omdat ze neergezet wilde worden. We bleven staan en ze maakte zich los. Ik opende een flesje cola voor haar, maar ze weigerde te drinken als ze het flesje niet zelf mocht vasthouden. Ik wilde niet dat ze cola over haar jurk zou morsen, dus koos ik voor haar boosheid en liet ik Leila de cola opdrinken.

Vervolgens besloot mijn koppige, onafhankelijke dochter van twee om wortel te schieten in de woestijn en geen stap meer te verzetten.

‘*Bismileilrahmeilraheem.*’ Uit automatisme bedankte ik God toen Mona me verlostte van de zwarte tas en het plastic zakje met water en fruit. Zij had een chic zilverkleurig koffertje op wielen met een handvat om het te trekken, en ze legde mijn spullen erop. Leila ontfermde zich over de cola, en ik worstelde met een buitengewoon weerspannige peuter.

Zo bereikten we het eind van het pad met het prikkeldraad. Mona wees op onze bus en we liepen er dankbaar naartoe. We

mochten niet meteen instappen, eerst moesten er allerlei formaliteiten met de Israëlische douane worden afgehandeld. Het was frustrerend, maar ik maakte me niet echt zorgen. Nog helemaal in een roes omdat het me was gelukt om weg te komen uit Egypte liep ik met nieuw zelfvertrouwen naar het witte gebouw voor ons.

Het was alsof ik in een andere wereld terecht kwam. Het contrast tussen de beide kanten van het prikkeldraad was verbijsterend. Weg waren de groezelige muren met de afbladderende verf, de opgelapte meubels en de rumoerige ventilators. Niemand hurkte op de grond, en er zaten geen bedelaars voor de deur. In plaats daarvan was de vloer vlekkeloos schoon, nergens was een peuk of uitgespuugde kauwgom te bekennen. De moderne airconditioning gonsde zacht. De muren waren netjes geschilderd en schoon. De hele omgeving rook naar orde en beschaving.

Ik haalde diep adem, zo blij was ik met die schone lucht. Ik was bijna vergeten wat orde en beschaving waren. Dit was mijn cultuur. Dit was ik. Dit was wat ik voor mijn dochters wilde.

Het was een verademing om mijn sjaal af te doen en de speldjes waarmee ik mijn opgestoken haar had vastgezet los te halen. Mijn blonde haar viel omlaag in een paardenstaart, waarmee ik direct van mijn Egyptische imago was bevrijd.

Ik grijnsde stilletjes en dacht: nu kan ik gewoon een moeder met haar kinderen zijn. Ik hoef niet langer een islamitische echtgenote te zijn.

Aan de ene kant van de ruimte waren zitplaatsen en kleine open hokjes waar je formulieren kon invullen. Dat was schrikken. Ik had niet beseft dat we een formulier moesten invullen om Israël binnen te komen. Al mijn energie was erop gericht geweest om Egypte uit te komen en ik had geen rekening gehouden met verdere confrontaties.

Maak je geen zorgen, hield ik mezelf voor terwijl ik een pen pakte. Het zijn gewoon Israëli's die laten zien hoe efficiënt ze zijn, mij best.

Voor iedereen die Israël in wilde, moest een formulier worden ingevuld, ook voor de kinderen. Toen ik bij de vraag over de plaats en het land van geboorte kwam, aarzelde ik. Leila was in Engeland geboren, maar ik was in Egypte van Amira bevallen. Dit kon pro-

blemen veroorzaken. Maar hoe kon iemand er achter komen als ik loog? Amira stond immers gewoon in mijn paspoort.

Snel nam ik een beslissing, en ik vulde voor ons alle drie 'Engeland' in. Om de een of andere reden begon ik me weer onzeker en een beetje bang te voelen. Zouden ze ontdekken dat ik had gelogen? En wat zou er dan met ons gebeuren?

Niet langer opgelucht en ontspannen pakte ik de drie formulieren en ging ik in de rij staan. Het ging vrij snel, en ik zag dat Mona al helemaal vooraan stond. Ze keek om en zwaaide naar ons, haar paspoort in de hand. Even later was ze klaar en gebaarde ze dat ze in de bus op ons zou wachten. Ik knikte glimlachend naar haar en voelde me weer iets beter.

We kwamen bij het loket, en ik overhandigde de formulieren en mijn paspoort. Maar in plaats van ons meteen door te laten, sloeg de man het paspoort open en begon hij erin te bladeren. Hij kwam bij de pagina met de stempels van mijn verblijfsvergunning in Egypte, en zijn blik ging langzaam omlaag naar een zin in het Arabisch. Daar stond dat ik de vrouw van een Egyptisch staatsburger was.

Op dat moment voelde ik dat onze problemen nog lang niet achter de rug waren. Er viel een vreselijke stilte terwijl hij nadacht en wij stonden te wachten. Mijn beide dochters stonden stilletjes naast me. Het was alsof de hele wereld stil was blijven staan. Plotseeling sloeg hij het paspoort dicht en hij legde het met een klap op tafel. Meteen was ik op mijn hoede en ik wachtte gespannen op wat er zou gebeuren. De man pakte een telefoon en zei een paar woorden, keek me toen weer aan. Hij glimlachte niet. Ik keek omlaag naar mijn kinderen in een poging om de spanning wat te verlichten.

Op het moment dat zijn blik naar iemand achter me ging, voelde ik een zware hand op mijn schouder. Ik draaide me om en direct ging er een golf van paniek door me heen. Het was de hand van een soldaat, en in de andere hand hield hij een levensgroot geweer met bajonet.

'Hierheen, mevrouw.'

We volgden hem naar een klein zijkamertje met een bureau en twee stoelen.

‘Ga zitten,’ beval hij.

Terwijl hij in de houding bij de deur bleef staan, kwamen er twee militairen met een hogere rang binnen. Tot mijn verbazing was een van de twee een vrouw. Ze droegen alle twee precies hetzelfde groene uniform. De man had mijn paspoort in zijn hand.

‘Uw bagage. We willen uw bagage zien,’ blafte hij.

De soldaat bij de deur schoot toe en zette de zwarte tas en de twee plastic zakken op het bureau. De vrouwelijke officier bestudeerde de inhoud van de plastic zakken. Ze praatte op autoritaire toon tegen de soldaat, in het Engels.

‘Haal dit weg, alles.’

‘Neem me niet kwalijk, wat is er aan de hand?’

‘Het is niet toegestaan om eten en drinken mee te nemen. U had alles af moeten geven. Er staat een bord.’

‘Een bord? Ik heb niets gezien over eten en drinken, en dit is alles wat we hebben. Mag ik in elk geval de ongeopende fles water houden?’ smeekte ik. ‘Mijn dochters moeten genoeg drinken.’

De vrouw knikte haast onmerkbaar, waarop de soldaat de volle fles water uit het tasje haalde en vertrok met de rest van onze proviand.

Nu boog de andere officier zich naar voren, zijn handen verstrengeld op het bureau, de duimen tegen elkaar. Hij keek me recht in de ogen en begon me in vloeiend, accentloos Engels te onderwerpen.

‘Is dit uw bagage?’

‘Ja, meneer.’

‘Hebt u nog andere bagage?’

‘Nee, meneer.’

‘Hebt u deze tas persoonlijk ingepakt?’

‘Ja, meneer.’

‘Heeft iemand de kans gehad om iets in deze tas te stoppen?’

‘Nee, meneer.’

‘Is de tas voortdurend in uw bezit geweest?’

‘Ja, meneer.’

Hij zweeg even, en zijn blik ging van mijn gezicht naar de zwarte tas. Ik bleef naar hem kijken, maar ik maakte geen oogcontact, focuste op zijn kin. Als ik naar de grond had gekeken, zou het heb-

ben geleken alsof ik iets had misdaan en in mijn rats zat, en ik kon voelen dat de vrouw de hele tijd naar me keek. Ik had de man telkens heel nadrukkelijk met ‘meneer’ aangesproken. Hiermee toonde ik onderdanigheid en respect; een automatisme voor een moslimvrouw.

De strenge manier van ondervragen deed me beseffen dat ze me voor een spion of een smokkelaar aanzagen. De betrekkingen tussen de twee landen waren buitengewoon gespannen, en ik probeerde Israël zonder begeleider binnen te komen. Misschien dachten ze wel dat ik de kinderen als een soort dekmantel voor sinistere zaken gebruikte. Een toerist kon van het ene moment op het andere in een terrorist veranderen. De ernst van de situatie was pijnlijk duidelijk.

‘Waarom hebt u alleen zo’n kleine tas bij u? Wat zijn uw plannen tijdens uw verblijf in Israël?’ De ondervraging werd hervat, de man keek me weer aan.

‘We blijven alleen dit weekend, meneer, om mijn ouders te zien. Meer spullen hebben we voor zo’n korte tijd niet nodig.’

‘Waarom komen uw ouders u niet in Egypte opzoeken?’

‘Ze zijn twee keer bij ons geweest, meneer. Ze hebben altijd al een keer naar Israël gewild, en ze hebben een reis van twee weken geboekt, in de hoop dat ik een paar dagen langs kon komen voordat ik weer aan het werk moet.’

Er werd op de deur geklopt. Twee jonge soldaten liepen naar het bureau, ze maakten de zwarte tas open en begonnen alles eruit te halen: badstof luiers, vestjes, T-shirts, ondergoed, jurken, een toilettaas, een paar schoenen van mij, jassen en een camera. Ze stortten zich direct op de camera, maakten hem open en trokken de film eruit.

Ik schrok ervan en raakte helemaal in de war. De felheid waarmee ze op mijn camera aanvielen was angstaanjagend.

De camera werd weggelegd. Tandpasta werd uit de tube geknepen, de haarborstel werd uit elkaar gehaald.

De meeste kleren bleven onaangeroerd, totdat ze de stapel luiers ontdekten. Het waren er vijftien. Het was duidelijk dat ze voor een raadsel stonden. Een van de twee soldaten hield zo’n vierkant lapje badstof omhoog. ‘Is dit een handdoek?’

Er ontspoon zich een gesprek tussen de soldaten en de officieren in een taal die ik niet verstond, Hebreeuws, nam ik aan. Toch begreep ik dat ze het niet met elkaar eens konden worden. De stemmen werden luider, er werd sneller gepraat, totdat de vrouwelijke officier iedereen met een handgebaar het zwijgen oplegde en naar mij keek.

‘Waarom hebt u zo weinig bagage terwijl u wel vijftien handdoeken meeneemt? Waar zijn ze van gemaakt? Wat heeft u erin verstopt? U móét de waarheid vertellen, anders ziet het er niet best voor u uit.’

Opeens begroef Leila haar hoofd in de holte van mijn arm en ze begon te huilen. Ze begreep niet wat er gebeurde, en ik kon haar niet geruststellen.

O nee, dacht ik in stilte, ze denken dat er iets in de luiers zit. Maar wat? Heroïne? Microchips? Ik kan hier niet mee omgaan. Wat moet ik in hemelsnaam zeggen? Terwijl ik wanhopig nadacht, nam ik Leila in mijn armen. Uiteindelijk koos ik voor het meest voor de hand liggende antwoord.

Ik trok Amira naar me toe, tilde haar jurkje omhoog en wees op de luier die ze droeg. ‘Ze zijn voor mijn dochter. Het zijn geen handdoeken. Het zijn haar luiers.’

‘Trek deze uit.’ De officier wees op Amira’s luier.

Ik besepte dat ze me niet geloofden, en met een zucht begon ik haar ter plekke te verschoneren. Uiteraard was de luier nat, en een sterke geur van urine verspreidde zich door dat kleine, schone kamertje. Ik moest om water vragen en een plastic zak om de vuile luier in te doen. Ik haalde talkpoeder uit de toilettas en pakte een schone luier van het bureau. Tegen de tijd dat ik klaar was, waren ze overtuigd. Als de situatie niet zo tragisch was geweest, had ik er misschien om kunnen lachen.

De vrouw gooidde de vuile luier weg en wees op de stapel schone. ‘Waarom gebruikt u geen Pampers?’

Dat was een heel normale en toch onwetende vraag. Ik kon haar niet naar waarheid antwoord geven, vertellen dat ik te arm was om wegwerpluiers te kopen. Deze mensen moesten denken dat ik welgesteld was, genoeg geld had om een reisje naar Israël te maken en mijn ouders op te zoeken.

‘Dit soort luiers worden in Engeland heel veel gebruikt,’ legde ik ten slotte uit, in de hoop dat het geloofwaardig klonk. ‘Ze zijn zachter voor de billetjes.’

De vrouw pakte een luier en voelde eraan. ‘Mag ik er een houden?’

Ik kon mijn oren niet geloven. Daar zat ik, omringd door militairen die mijn hele tas overhoop hadden gehaald en mijn paar meelijwekkende bezittingen wantrouwend hadden bestudeerd, en deze vrouw wilde een van mijn waardevolle luiers hebben.

Ik keek haar aan en knikte instemmend. ‘Natuurlijk, ga uw gang.’

Plotseling bukte een van de soldaten zich om Amira’s pop van de grond op te rapen. Ze slaakte een kreet toen hij het hoofd eraf trok, zonder rekening te houden met de gevoelens van een klein meisje. Het gehuil van mijn arme Amira weergalmde door het kamertje, zodat een voortzetting van de ondervraging onmogelijk werd.

‘Ze is moe en ze heeft honger. Heeft u misschien iets te eten voor haar?’ riep ik boven alle tumult uit.

Nadat de pop was onderzocht, zonder iets te vinden, smeed de soldaat haar in de prullenbak. Hij propte alles weer in de tas en trok de rits dicht. Vervolgens tilde hij mijn krijsende dochter op en verliet hij het kamertje.

‘Hé!’ schreeuwde ik. Ik wilde achter hem aan gaan, maar de vrouw hield me onmiddellijk tegen.

‘Maakt u zich geen zorgen. Hij zal goed op haar passen en hij gaat kijken of er iets te eten is.’

Tot mijn ontzetting liet Leila ook van zich horen. ‘Mag ik mee, mama? Ik heb honger.’

‘Natuurlijk, ga maar gauw mee,’ antwoordde de vrouw in mijn plaats, en Leila werd ook weggebracht.

De mannelijke officier nam het over. ‘Nu gaan we door. Uw dochter spreekt Arabisch. Waarom spreekt ze geen Engels met u?’

‘Ze is het gewend, meneer. De meesten van haar vriendinnen zijn Egyptisch, net als onze burens en familieleden.’

‘Maar ze kan toch wel Engels spreken?’

‘Natuurlijk spreekt ze Engels, meneer,’ loog ik.

‘U zei daarnet dat u maar een paar dagen weg kunt blijven. Waar werkt u?’

‘Ik geef Engelse les op een school, meneer. Ik moet zondag terug zijn.’

‘Hoe gaat u terug?’

In stilte bedankte ik Jill voor haar inzicht, en ik gaf hem de kaartjes voor de terugreis, die zij van te voren voor ons had gekocht. ‘Dit zijn de buskaartjes, meneer.’

Nadat hij de kaartjes had bekeken leek hij zich een beetje te ontspannen, en hij leunde voldaan achterover. ‘Waar hebt u met uw ouders afgesproken?’

‘In Tel Aviv, meneer. Volgende week gaan ze naar Jeruzalem, maar ze beginnen hun rondreis in Tel Aviv.’

‘Dat was het.’ Abrupt stond hij op en verliet de kamer.

‘Blijf hier,’ beval de vrouw, en ze liep achter hem aan.

‘Mijn kinderen?’ riep ik haar na.

Bij de deur bleef ze staan. ‘Er zal ze niets overkomen,’ beloofde ze me, en ze deed de deur achter zich dicht.

Ik was alleen, en mijn hoofd tolde. Wat was er gaande? De situatie liep uit de hand en ik had geen idee hoe ik er weer greep op kon krijgen.

Paniek en twijfels

Er verstreek een halfuur.

Opeens ging de deur open, en er kwamen twee mannen binnen, allebei in burger. Een van de twee droeg een dikke lichtgrijze trui met col. Er was geen wapen te bekennen.

Ik sprong overeind. ‘Waar zijn mijn dochters?’ viel ik kwaad uit. Ik kon het niet helpen, het was eruit voordat ik het wist.

‘Er wordt goed voor ze gezorgd, maakt u zich geen zorgen. Ze komen zo weer terug. Wilt u soms een kopje thee?’

Ik had een moord willen doen voor een kop thee. Mijn mond was zo kurkdroog. De laatste keer dat ik iets had gedronken, was bij de Egyptische grens, nadat ik had overgegeven. Maar belangrijker dan de thee was dat deze ondervraging voorbij zou zijn en ik mijn dochters weer terugkreeg.

‘Nee, dank u,’ zei ik.

Maar toen ging de deur opnieuw open, en een groot dienblad met thee, melk en suiker en een asbak werd op het bureau gezet. De tweede man schonk voor ons allemaal een kop thee in en bood me de melk aan.

Ik zei niets. Ik was moe. Ik deed wat melk in mijn thee en staarde naar het verkleuren van de vloeistof toen ik in mijn kopje roerde.

‘Sigaret, mevrouw?’

Ik schudde mijn hoofd, en zij staken allebei een sigaret op. De thee sijpelde door mijn keel, verdreef de gevoelloosheid. Het bleef stil terwijl zij rookten en ik door de thee weer een beetje bijkwam. Ik kon voelen dat mijn lichaam begon te ontspannen.

De man in de dikke trui nam het woord, rustig en beleefd, terwijl hij geruststellend knikte. Hij wees op de zwarte tas. ‘Is deze tas van u?’

Niet-begrijpend keek ik hem aan. ‘Ja, maar dat heb ik die andere man net al verteld.’

‘Heeft u nog meer bagage?’

‘Daar heb ik al antwoord op gegeven,’ protesteerde ik.

‘Alstublieft, mevrouw. Geef gewoon antwoord op de vragen. Heeft u deze tas persoonlijk ingepakt?’

‘Ja, meneer.’

Deze man stelde me precies dezelfde vragen als de officier in uniform. Opeens begreep ik waarom. De eerste ondervragers waren de *bad guys* geweest, en nu probeerden ze het op de vriendelijke toer om te zien of ik andere antwoorden zou geven of me zou ‘verspreken’. Geleidelijk kreeg ik weer een beetje zelfvertrouwen. Ik moest gewoon precies dezelfde antwoorden geven. Ik rechtte mijn rug en concentreerde me helemaal op de vragen, totdat ze eindelijk klaar waren.

‘Dank u. Wacht hier, alstublieft.’ Ze stonden op en gingen weg.

Ik had geen tijd om over dingen na te denken, want toen was de eerste man al weer terug.

‘We wensen u een prettig verblijf in ons land en veel plezier met uw ouders. Uw kinderen wachten buiten op u. U kunt gaan.’

Hij gaf me mijn paspoort terug, en terwijl ik het dankbaar van hem aanpakte, besepte ik dat hij mijn verhaal geloofde. In Egypte had de man in het douanekantoor me doorzien, en me laten gaan omdat ik hem had omgekocht. Hier in Israël waren niet alleen de muren schoon. Deze militairen namen hun taak serieus, en ze hadden me ondervraagd totdat ze zeker wisten dat ik de waarheid vertelde.

De meisjes waren heel vrolijk en niet meer dan een beetje blij om me te zien. Ze zaten op de stoelen in de ruimte waar we binnen waren gekomen, zwaaiend met hun benen. Amira’s gezicht zat onder de chocola, en ze likten allebei aan een ijsje.

Ik had niet eens aan de veiligheid van mijn kinderen durven denken toen ze bij me werden weggehaald. Ik kon toch niets doen en

moest de soldaten wel vertrouwen, ook al hadden ze kunnen doen waar ze zin in hadden. Stel je voor dat ik mijn dochters nooit meer terug had gezien! Toch had ik me niet door angst laten verblinden en me helemaal op de ondervraging gericht.

Het was een pak van mijn hart om ze terug te zien, ongedeerd en grijnzend, en de tranen sprongen me in de ogen. Snel veegde ik ze weg en ik grijnsde breed.

‘Kom op, jullie twee. Waar zaten jullie nou al die tijd? Ik wacht al eeuwen op jullie. Snel, we moeten naar de bus.’

Lachend en giechelend, de pop tijdelijk vergeten, verlieten we met ons drietjes het witte gebouw, en door de brandende zon liepen we naar de bus.

Toen we instapten, werden we door de andere passagiers met lange gezichten en geërgerde opmerkingen begroet. Logisch, niemand was blij met een oponthoud van twee uur halverwege de reis.

Mona kwam meteen naar ons toe, oprecht bezorgd. ‘Wat is er gebeurd? Waren er problemen?’

‘Ze hebben een hele hoop vragen gesteld. Ik neem aan omdat ik in mijn eentje reis met de kinderen.’ De bus reed weg, en opeens bedacht ik iets. ‘Mona, waarom hebben ze jou niet ondervraagd? Jij bent ook een vrouw en je reist alleen.’

Ze glimlachte. ‘Omdat ik een Israëli ben met een Israëliisch paspoort. Ik kom gewoon terug in mijn eigen land.’

Ik besefte dat ik niets van haar af wist. Zij had alle vragen gesteld. Ik had aangenomen dat ze Egyptisch was en geprobeerd van haar af te komen.

‘Maar je sprak me in vloeiend Arabisch aan.’

‘Ik spreek vier talen vloeiend!’ antwoordde ze lachend. ‘Of vind je mijn Engels soms niet goed genoeg?’

‘Juist wel, je spreek heel goed Engels. Het spijt me dat ik niet wat toeschietelijker ben geweest. Je bent erg aardig voor ons.’

We zaten een halfuur gezellig met elkaar te kletsen, hoewel ik er nog steeds voor waakte om niets van belang prijs te geven.

In Israël was alles anders dan in Egypte, ook het landschap. Alles was opeens groen: velden, bomen, struiken met felgekleurde bloemen. De wegen waren van goede kwaliteit, met viaducten en

moderne bruggen. In de buitenwijken van Jeruzalem reden we langs keurige witte huizen met allerlei planten en bloemen in potten op de vensterbanken, heel fleurig. Het vormde een welkome afwisseling op de haveloze grijze flatgebouwen waar ik in Cairo dag in, dag uit naar had moeten kijken.

‘Dit is een welgestelde wijk van Jeruzalem,’ legde Mona uit. ‘De binnenstad is traditioneler, met oude gebouwen, ezels en karren, marktstalletjes en vrouwen in het zwart. Wacht maar af.’

Ze had gelijk. Het was een prachtige, magische stad, zelfs gezien door het raam van een bus. We reden door het hart van de stad naar het busstation aan de andere kant.

Mona boog zich voorover en omhelsde me kort. ‘Hier moet ik eruit. Ik woon in Jeruzalem. Als jij en je schatten van dochters ooit op bezoek willen komen, jullie zijn van harte welkom. Dit is mijn adres.’ Ze gaf me een wit visitekaartje met haar naam en adres erop.

‘Bedankt voor alles, Mona. We zullen je niet vergeten.’

We keken haar na toen ze uitstapte en zwaaiden naar haar door het raam. Het was een terloopse ontmoeting geweest, maar ze had ons enorm geholpen.

Ik was emotioneel zó uitgeput dat ik tijdens de rit van Jeruzalem naar Tel Aviv in een diepe slaap viel, totdat Leila me wakker schudde. We waren er.

Dit keer voelde ik geen blijdschap, durfde ik niet eens te denken dat het ons was gelukt. De gebeurtenissen van die dag hadden me geleerd om geen voorbarige conclusies te trekken, en ik was nog steeds op mijn hoede. Angstvallig keek ik om me heen om te zien of ik ergens soldaten, geweren of uniformen zag.

‘Laat eerst de andere mensen maar uitstappen. Ik heb een hekel aan gedrang.’

De andere passagiers stapten uit en liepen naar de zijkant van de bus om hun bagage uit het ruim te halen. Een eindje verder zag ik een rij taxi’s staan. Sommige passagiers namen een taxi, anderen liepen naar de straat. Er was nergens een uniform te bekennen.

‘Oké, meisjes, daar gaan we.’ We liepen door het middenpad en stapten uit, en ik liep naar de taxi’s.

De chauffeur sprong uit zijn auto. *'Shalom.'*

'Shalom,' antwoordde ik, in de hoop dat ik niet iets heel raars zei.

'Shalom, shalom, shalom,' zong Amira.

Wel heb je ooit, dacht ik bij mezelf. Ze leert heel aardig Arabisch, maar geen woord Engels. Ik neem haar mee het land uit, en ze begroet de eerste de beste man die we ontmoeten in zijn eigen taal!

'We willen graag naar dit hotel.'

Hij pakte het papiertje met de naam van het hotel van me aan en knikte. *'Airport.'*

'Neem me niet kwalijk?'

'Hotel. Airport. Ik breng u naar hotel. Geen probleem.'

Na een rit van een kwartier wees de taxichauffeur uit het raam. *'Airport. Kijk. Daar is airport.'*

Ik knikte en glimlachte. Daarom was de keuze op dit hotel gevallen, omdat het zo dicht bij het vliegveld lag.

De hele rit duurde een minuut of twintig en kostte negen dollar. Ik gaf hem tien dollar en liet hem het wisselgeld houden.

We liepen de trap op naar de receptie van het hotel, en werden opnieuw met *shalom* begroet.

'Shalom. Ik wil graag een tweepersoonskamer voor één nacht.'

'Geen probleem, mevrouw. Wilt u hier even tekenen?'

Ik tekende het boek en kreeg de sleutel.

'Hebt u bagage?'

Ik verstijfde en keek om me heen, maar er was niemand die klaarstond om me te ondervragen. Gelukkig glimlachte de receptioniste naar me. Even was ik weer terug in dat verhoorkamertje.

'Nee, alleen deze tas. Die kan ik zelf wel dragen, dank u. Ik wil graag nu meteen betalen, want we gaan morgen al heel vroeg naar het vliegveld.'

'Dat is dan \$32.'

Ik gaf haar het geld. *'Kunt u me morgen om half zes wekken en zorgen dat er om zes uur een taxi klaarstaat?'*

'Komt in orde, mevrouw.'

Een kruier ging ons voor, twee trappen op, en hij pakte de sleutel van me aan om de deur open te doen. Het was donker in de ka-

mer. Hij liep naar het raam en schoof de dikke gordijnen open. Strijklicht scheen naar binnen, en de hele kamer lichtte op. De man maakte een beleefde buiging en vertrok. Ik gaf hem geen fooi, al was dat duidelijk wel de bedoeling geweest. Ik wist niet precies hoeveel geld ik nodig zou hebben, en ik kon het me niet permitteren om het uit te geven als het niet echt nodig was.

Ik liet de tas op de grond vallen en sprong met een luide vreugdekreet op het bed, begroef mijn gezicht in de kussens. Ik veerde weer overeind, zag dat Amira om het bed dribbelde, en tilde haar op, zwaaide haar in het rond totdat we giechelend in een kluwen van armen en benen veranderden.

Het was niet waarschijnlijk dat iemand ons naar het hotel was gevolgd. We konden ons in elk geval de eerste paar uur ontspannen. We verkenden de kamer, en Leila maakte elke kast en elke la open. Voor ons was het allemaal even luxueus. Naast de deur was een tweede deur, van een grote badkamer met ligbad.

‘Kijk eens naar buiten, mama. Is dat een zwembad? Mogen we gaan zwemmen?’ Leila was op het balkon gaan staan en keek omhoog naar het terrein van het hotel.

‘Laten we maar eens gaan kijken.’

Met zijn drieën gingen we op ontdekkingsreis. Het was zes uur. Nog maar dertien uur daarvoor had ik neergekeken op het gezicht van mijn man met de zelfingenomen glimlach, slapend op onze bobbelige matras in Egypte. Wat was er intussen veel gebeurd.

Heeft hij in de gaten dat we weg zijn, vroeg ik me af. Wat zou hij nu doen? Waarschijnlijk komt het niet eens bij hem op dat we het land uit zijn, want hij bewaart mijn paspoort achter slot en grendel. Hij zou nooit bedenken dat ik een nieuw paspoort aan kon vragen bij de ambassade. Er zijn zoveel mensen die hij ervoor betaalt om hem van elke stap die ik doe op de hoogte te houden, dus hij acht me er niet eens toe in staat om zoiets te doen. Dat geeft ons meer tijd. Als het ons lukt om weg te komen, duurt het echt wel even voordat het hem gaat dagen. Hij zal tijd verspillen door navraag te doen bij de school en vrienden, omdat hij denkt dat we ons ergens in Egypte verschuilen.

We liepen naar de muur die Leila vanaf het balkon had gezien, met een verchromde trap. Ja, ze had gelijk, het was een zwembad,

maar toen we over de muur keken, bleek er geen water in te zitten.

‘Het geeft niet. Ik weet al wat we gaan doen. Zullen we teruggaan naar de kamer en lekker in bad gaan? Dat is bijna net zo leuk als een zwembad.’

‘Ja, fijn!’ Leila pakte de sleutel van me aan en huppelde zingend voor me uit.

‘*Shalom, shalom, shalom,*’ zong Amira, en ze rende achter haar zusje aan.

Ik hoopte dat ze snel moe zouden worden. Ik had verder niets meer gekocht omdat ik zuinig moest zijn op de paar dollars die ik nog had. We zouden het die avond zonder eten moeten stellen en genoeg moeten nemen met de fles water. Ik was het gewend om niet te eten, maar de meisjes niet.

Toen ik bij de kamer kwam, liet Leila me binnen. ‘Kijk dan, mama!’ Ze had haar kleren uitgedaan en een van de schone, zachte handdoeken van het hotel omgeknoopt, en daarin danste ze door de kamer.

‘Waar is Amira?’

‘In de badkamer. Ik kreeg de kranen van het bad niet open. Ze zitten te strak dichtgedraaid.’

Ze liep naar de badkamer, maar de deur was dichtgevallen, in het slot. We draaiden aan de knop, duwden en trokken, maar er was geen beweging in de deur te krijgen.

O nee, ook dat nog! ‘Amira!’ riep ik. ‘Amira, liefje, hoor je me? Heb je de deur op slot gedaan?’

Maar Amira bonsde alleen aan de binnenkant op de deur. Ze wist niet hoe het slot werkte, en ik begreep dat het geen zin zou hebben om het haar uit te leggen.

‘Amira, niet aan de kranen komen. Ik ga iemand halen om de deur open te maken.’

Ik rende naar de telefoon en belde de receptie. Even later stond dezelfde kruier voor de deur, met een sleutel. Het hele probleem was in een paar minuten opgelost, zonder paniek of angst.

Dit keer kon ik er niet omheen, ik moest de man een fooi geven. Hij was reuzeblj met de twee dollar die ik hem gaf.

We hadden de grootste lol in de badkamer en gebruikten het badschuim van het hotel. Amira had de pest in dat ze bij wijze van

avondeten alleen water te drinken kreeg. Er waren tranen, en uiteindelijk viel ze op het bed uitgeput in slaap.

‘Wanneer zien we oma?’

Leila en ik zaten samen op het balkon. Het was tijd om haar de waarheid te vertellen.

‘Leila, als ik je nou eens vertel dat oma en opa niet naar Israël komen, maar dat we naar ze toe gaan in Engeland, zou je dat dan vervelend vinden?’

Met ingehouden adem wachtte ik op haar antwoord.

Uiteraard antwoordde ze met een nieuwe vraag. ‘Voor altijd, mama?’

Voor mij kwam het totaal onverwacht dat ze de nieuwe plannen direct accepteerde. Geen vragen over een vakantie in Israël, waarom we eigenlijk naar dit land waren gegaan of waarom oma niet kwam. Voor haar telde maar één ding: voorgoed ontsnappen aan haar bestaan in Cairo en bij haar oma een nieuw leven beginnen. Het raakte bij mij een gevoelige snaar, en tegelijkertijd was het een enorme verademing voor me, want nu wist ik dat ik de juiste beslissing had genomen, ondanks alle risico’s.

‘Ja, m’n kleine schat. Voor eens en voor altijd.’